

Kerkuilen rondom Schagen

Nieuwsbrief nr.20, december 2008

Als je er ooit eentje van dichtbij hebt gezien vergeet je het nooit meer.

Algemeen

In midden Europa leeft de kerkuil overwegend in het laagland. Op grotere hoogte zijn omstandigheden vaak minder gunstig en komt de kerkuil daardoor in het grootste deel van de Alpen niet voor. In strenge winters met veel sneeuw kunnen kerkuilen hun favoriete prooi in de vorm van muizen niet bemachtigen. Dit in combinatie met het gebrek om vetreserves te vormen maakt dat aantallen sterk kunnen terugvallen in dergelijke winters. In Nederland was de kerkuil een zeldzame verschijning geworden na de strenge winter 1962/63. Doordat we hierna een periode hebben gekend van relatief zachte winters met betrekkelijk weinig sneeuw konden de kerkuilen zich weer enigszins herstellen. Dat heeft echter wel de nodige tijd in beslag genomen en de aanwas kon alleen uit het oosten komen. Het zijn echter niet alleen de winters die invloed hebben op het gedrag en voortplanting van de kerkuilen. Een zomer met veel wind en regen heeft dat natuurlijk ook. Onder gunstige weersomstandigheden wordt er in de regel vliegend gejaagd in een langzame roeiende vlucht met glijmomenten laag boven de grond. Onder minder goede weersomstandigheden wordt vaak vanuit een zittende positie gejaagd wat veel minder energie neemt. Door het ongelofelijk ontwikkelde vermogen om te horen kunnen kerkuilen zelfs in volledige duisternis hun prooi vangen. De grote gehooringangen zitten A-symmetrisch in kop teneinde ook in absolute duisternis toch nog de prooi te kunnen lokaliseren.

De prooi wordt met de klauwen geslagen en is door de klap en het dichtknippen van de tenen met de lange nagels voldoende voor een snelle dood van de prooi. Vaak echter volgt een snelle beet in de nek of schedel. Vervolgens vliegt de kerkuil met de prooi in de snavel naar de nestplaats of een plek om zelf de prooi te verorberen. Dit gebeurt door deze in z'n geheel naar binnen te werken.

Kerkuilen voelen haarfijn aan wanneer ze aan een

huwelijk kunnen beginnen en hoeveel eieren ze kunnen leggen. Dit hangt weer nauw samen met de muizen populaties in hun leefomgeving. Kerkuilen leiden een teruggetrokken onopvallend leven en zijn uitgesproken nachtvogels. In onze directe omgeving zitten ze vaak op zolders van boerderijen, schuren en dakbalken van waaruit ze gemakkelijk weg kunnen vliegen. Overdag kunnen ze vaak uren lang onbewegelijk stil zitten op een verborgen plekje. De gezichtssluiert hartvormig of smal samengevouwen en de oogleden vaak toegeknepen om niet meer licht als noodzakelijk op de ogen te krijgen.

Nieuws van de broedlocaties, een overzicht

11 maart 2008 Telefoontje van Jaap Dekker, Schagen. Er vliegen geregeld twee kerkuilen rond de schuur verteld Jaap waar jaren geleden al een kast is geplaatst. Dit is hoopvol, afwachten hoe dit zich verder zal ontwikkelen, er wordt vanaf nu extra scherp opgelet.

18 mei Broedsel in het Zwanenwater, daar bijten de kerkuilen de spits af dit jaar. Er zitten op dat moment vijf jongen in de kast. Er kunnen vervolgens drie jongen worden geringd op 17 juni. Een vierde wordt dood in de kast aangetroffen, oorzaak onduidelijk. Van het 5^e ex. (18 mei) is geen spoor meer te bekennen. Ring nrs. 5.403.566-.568

23 mei Telefoon uit Eenigenburg, leven in de kast. Snel maar eens een kijkje nemen. Er blijken vijf jongen in te zitten. Geweldig, nog niet aan ringen toe maar dat komt nog wel.

Op wo.4 juni gaan we met Fred naar de Belkmerweg ('t Zand-3). Aanvankelijk met vijf jongen in de kast maar hiervan is er eentje uit de kast gevallen en heeft dit niet overleefd. Jammer is dat, maar dit is niet de eerste keer en het zal ook niet de laatste keer zijn. Ring nrs. 5.403.556 - .559

Za. 7 juni Kastcontrole Warmenhuizen, Krabbedam en Grote Keeten. Dit wordt een heel leuke ronde met: Warmenhuizen, 5 juv 2,5-3,5 wk. Krabbedam, 6 juv. 5-12 dgn. Grote Keeten, 5 juv. + 1 ei 2-8 dgn.

Zo. 22 juni wordt een drukke dag, op drie plaatsen gaan we met Luc ringen. Wat een luxe om te mogen doen. Eerst St.Maartenszee nadat we hier op 28 mei leven in de kast hebben vastgesteld, hoeveel jongen is evenwel nog onduidelijk.

Het blijken er bij het openen van de kast 4 te zijn, bovendien vinden we de resten van nr.5 welke nog niet zo lang geleden moet zijn gestorven. De vier worden

geringd, gewogen en de armvleugel lengte opgenomen. Ring nrs. 5.342.109 - .111.

Tevens word de kast schoongemaakt. Hierbij doet Luc een heel vervelende ontdekking. In het dikke pak nestmateriaal op de bodem van de kast worden vier poten aangetroffen met daaraan de ringen van de vier jongen van het afgelopen jaar 2007.

Die zijn dus niet aan het uitvliegen toegekomen, triest en het waarom is niet duidelijk. Zo is ineens seizoen 2007 minder rijk als we dachten.

Vervolgens gaan we naar de Belkmerweg in Burgervlotbrug waar voor de eerste maal een broedgeval valt te noteren. De plek is optimaal voorbereid en bewoners zijn zeer gemotiveerd.

In de kast twee jonge pullen met een volwassen ongeringde adult

Ring nr. jongen 5.342.112 - .113 en ad. 5.342.114

Tenslotte komen we in Eenigenburg waar het ringen van de jonge kerkuilen samenvalt met een open dag op de boerderij. Veel mensen kunnen hier getuige zijn van het ringen van 5 forse jonge kerkuilen. Ze zien er allemaal goed uit, prachtig. Ring nrs. 5.342.115 - .119

Zo. 29 juni nog even naar de kast in Groote Keeten om te kijken hoe het met het broedsel verloopt dat we 7 juni aantreffen. Er zitten nu 4 jongen in de kast met het ei welke dus niet meer uitgekomen is. Er is dus 1 pul afgevallen, het is niet anders.

Ma. 30 juni gaan we met Peter ringen in Warmenhuizen. De vijf kerkuilen zitten nog steeds in de kast en zijn in een goede conditie. Ring nrs. 5.403.569 - .573 het geeft een goed gevoel dat er geen afvallers zijn.

Wo. 2 juli Callantssoog bezoek aan een nieuwe plek aan Uiterlanderweg. Het contact met bewoners is door Henk Post verzorgd. De eigenaar heeft hier op eigen initiatief een aantal jaren geleden zelf een kast geplaatst. Met Fred en Peter er op af, we zien veel braakballen en schijfsporen, maar dat hoeft nog geen broedsel te betekenen. Er is geen geluid door de eigenaar waargenomen maar dat zegt niet altijd iets. De ladder moet op de hoogste stand, best wel hoog. De inspanningen worden beloond want er worden 4 jonge vogels aangetroffen en nog een dood exemplaar. Ring nrs. 5.403.574 - .577. Het is de hoogste tijd dat de kast wordt schoongemaakt want het is een natte smerige bende.

De vleugelpunten van de jonge vogels zitten zelfs aan

elkaar geplakt, dat maken we niet vaak mee.

Wo.2 juli Over het Zwanenwater is intussen te vertellen dat 5.403.568 dood op de grond is gevonden.

Ma. 7 juli Met Peter gaan we een kijkje nemen aan de Halerweg in Schagen. We hebben geluk, behalve 3 jonge kerkuilen treffen we ook het niet geringde ouderpaar. Met het ringen van de jongen wachten we nog even tot ze wat groter zijn, nu ca. 1-2 weken. De volwassen kerkuilen krijgen 5.403.577 en .578 Voor de bewoners van de boerderij, die erg ingenomen zijn met deze ontwikkelingen is dit het eerste broedgeval. Vooral de volwassen kerkuilen met een donkere en lichte tekening maken indruk (hoe kan het ook anders). Het is de bedoeling dat de jonge kerkuiltjes over een week of drie worden geringd. Op 28 juli is dat zover, ze zijn dan een stuk groter. Helaas is hier ook alweer een jonge kerkuil gestorven zodat er nu nog twee jongen kunnen worden geringd. Ring nrs. 5.403.593 - .594.

Wo. 9 juli Groote Keeten en Krabbedam staan op het programma. Fred en Peter dragen zorg voor het ringen. In Groote Keeten zitten alle vier kerkuilen nog in de kast. Onder veel belangstelling krijgen deze de ring nrs. 5.403.579 - .582.

Dan met z'n drietjes door naar Krabbedam waar 5 jonge kerkuilen geringd kunnen worden. Peter treft de slagpennen van nr.6 nog aan in de kast. Deze heeft waarschijnlijk kort na de eerste inspectie van 7 juni de geest gegeven. Ring nrs. 5.403.583 - .587

Vr. 11 juli Fred en Peter gaan ringen op de bekende plek bij Tolke. Hier een broedsel met vier jongen. Er kunnen die avond drie jongen worden geringd, nr. vier is inmiddels de kast al uitgevlogen een typisch geval van te laat, het is niet anders. Ring nrs. 5.403.588 - .590

Op 4 oktober 2008 een berichtje dat er een dode kerkuil boven in de molen Verenigde Harger en Pettemer polder is gevonden. Er wordt gevreesd dat dit een jonge vogel betreft van het broedsel uit de Belkmerweg waarvan de afstand hemelsbreed niet ver weg is maar dit is niet het geval. De nog gave geringde kerkuil 5.405.353 is nog maar korte tijd dood. Het gewicht is slechts 206 gram, doodsoorzaak onduidelijk (mogelijk een virus), opsluiting onwaarschijnlijk daar de kerkuil via een opening bij de molenvang weer naar buiten kon komen.

Terugmeldingen 2008 (14x)

5.403.539 en .543 twee stuks !
Ringdatum: 14 september 2007 Groote Keeten, broedsel van 6 Ringer Fred Koning, Burgervlotbrug
Doodgevonden 24 december 2007, Groote Keeten
Melder Ronald Bos, Groote Keeten
Verstreken tijd 100 dagen, afstand 0 km.
Door onervarenheid gesneuveld op geboortegrond.

5.395.557
Ringdatum 27 september 2007, St.Maartensbrug.
Ringer Luc Smit, Middenmeer.
Doodgevonden 28 december 2007 Oudesluis NH.
Melder Fred Koning, Burgervlotbrug.
Verstreken tijd 92 dagen, afstand 7 km.

Treinslachtoffer, onbekend hoe lang.
5.354.299
Ringdatum 4 juni 2003, Warmenhuizen als nestjong.
Ringer Fred Koning, Burgervlotbrug.
Dood gevonden 25 januari 2008, Middenbeemster
Melder Isabel
Afstand 27 km, verstreken tijd 1696 dagen.
Verkeersslachtoffer.

5.390.976
Ringdatum 13 juni 2007, St.Maartensbrug.
Ringer Luc Smit, Middenmeer.
Dood gevonden 3 februari 2008, Warmenhuizen.
Melder Henk Eenhoorn, Castricum.
Verstreken tijd 235 dagen, afstand 7 km.
Verkeersslachtoffer

5.395.571
Ringdatum 30 september 2007, Slootdorp Wieringermeer.
Ringer Luc Smit, Middenmeer.
Doodgevonden 3 januari 2008, Anna Paulowna in schuur.
Melder Dirk Rezelman, Anna Paulowna.
Verstreken tijd 79 dagen, afstand 1 km.
Doodsoorzaak onbekend, reeds enige tijd dood.

5.403.532
Ringdatum 27 juni 2007, ('t Zandt-3) als nestjong.
Ringer Fred Koning, Burgervlotbrug.
Dood gevonden 22 jan. 2008, Wassenaar, Oostdorperweg ZH.
Melder Ruijverook, Wassenaar.
Afstand 79 km, verstreken tijd 209 dagen.
Doodsoorzaak onbekend.

5.395.571
Ringdatum 30 september 2007, Slootdorp Wieringermeer.
Ringer Luc Smit, Middenmeer.
Doodgevonden 3 januari 2008, Anna Paulowna in schuur.
Melder Dirk Rezelman / Gertjan langedijk, Anna Paulowna.
Verstreken tijd 79 dagen, afstand 1 km.
Doodsoorzaak onbekend, reeds enige tijd dood.

5.395.574
Ringdatum 30 sep 2007, te Slootdorp Wieringermeer als nestjong.
Ringer Luc Smit, Middenmeer.
Dood gevonden, 1 feb 2008 te Dirkshorn NH
Melder Fred Koning, Burgervlotbrug.
Afstand 15 km, verstreken tijd 124 dagen.
Doodsoorzaak onbekend.

5.392.559
Ringdatum 12 juli 2006, Kreil - Wieringerwaard NH als nestjong.
Ringer Fred Koning, Burgervlotbrug.
Dood gevonden, 10 sep 2007, Groote Keeten NH
Melder Gertjan Langedijk, Petten
Afstand 12 km, verstreken tijd 425 dagen
Doodsoorzaak verhongerd / verzwakt.

5.403.512
Ringdatum 12 juni 2007, Warmenhuizen NH als nestjong.
Ringer Fred Koning Burgervlotbrug.
Dood gevonden 10 april 2008, Zuid Eierland Texel NH.
Melder Pieter Duin, Texel
Afstand 45 km, verstreken tijd 303 dagen.
Doodsoorzaak onbekend

5.405.353
Ringdatum 21 juni 2008, De Hoef ZH.
Ringer N.D. van Swelm, Oostvoorne
Dood gevonden 4 okt. 2008 boven in de molen Harger en Pettemerpolder.
Melder Nico Boekel / Hugh Fernich

Verstrektijd 105 dagen, afstand 59 km
Doodoorzaak honger (infectie?)

5.392.565 6 november 2008 LEVEND !
Ringdatum 23 juli 2006, Warmenhuizen NH als nestjong uit nest van 4. Ringer Fred Koning. Aangekomen bij kastcontrole door Luc Smit in Hippolytushoef tesamen met 5.390.893 door Luc geringd op 2 september 2006. Dit is het betere nieuws. Van dit paartje wordt aangenomen dat het verantwoordelijk is voor het broedsel van 5 welke op 5 juni 2008 door Luc konden worden geringd op deze plek.

5.342.111
Ringdatum 22 juni 2008, St.Maartenszee
Ringer Luc Smit, Middenmeer
Dood gevonden 5 okt.2008 Slootdorp korter dan 1 week
Melder Bart v Loon / Luc Smit Verkeersslachtoffer, Afstand 19 km, verstreken tijd 105 dagen

Nawoord,

Veel meldingen (14st.) dit jaar van gevonden kerkuilen helaas allemaal dood op één melding na. We zien hier ook duidelijk dat de meeste (11st.) het eerste levensjaar niet eens halen. Door onervarenheid zijn ze vaak het slachtoffer van verkeer als ze jagen in de wegbermen op zoek naar hun geliefde muizen als prooi. Ook elders in de noordkop verscheidene vondsten (Hans Fransen, Winkel (2st) en Ruud Kaay, Petten (1st)) van verkeer slachtoffers, deze waren niet geringd.

Op de vertrouwde plekken in Wieringerwaard en St.Maartensbrug blijven dit jaar opmerkelijk genoeg de broedsels achterwege. De kerkuilen zijn hier echter wel aanwezig.

Bij het broedsel in de Belkmerweg, Burgervlotbrug kunnen we het volwassen vrouwtje eveneens ringen 5.342.114.

Bij het broedsel aan de Halerweg, Schagen is dat voor beide volwassen vogels eveneens het geval. Ring nrs 5.403.577 en 5.403.578.

Een woord van dank.

Ook dit jaar weer opnieuw hulp van heel veel mensen, zoveel dat ik niet iedereen kan en zal noemen maar zonder hen geen succes. Daarom aan iedereen, heel erg bedankt. Zonder jullie medewerking zou het echt onmogelijk zijn dit werk te doen en deze nieuwsbrief op te stellen.

**Overzicht broedgevallen Kerkuil, *Tyto alba*
2008
Schagen en omstreken (regio 6)**

Locatie	Datum	Ring nr.	Vleugel mm	Gewicht gr.	Opmerkingen
St.Maartenszee	22-06-2008	14-42-24			Prov. kast nr. 6, ringer Luc Smit / Renze Montsma
Ring nr.	Vleugel mm	Gewicht gr.			Een dode jonge kerkuil in de kast ca. 37 dgn oud.
5.342.109	161	352			Plus resten van alle vier jongen van 2007.
5.342.110	214	366			5.390.970 -.971-.972-.973
5.342.111	220	346			
Eenigenburg	22-06-2008	14-53-21			Prov.kast nr.353, ringer Luc Smit / Renze Montsma
5.342.115	211	342			.
5.342.116	198	351			
5.342.117	227	358			
5.342.118	247	342			
5.342.119	229	339			
Burgervlotbrug (B.weg)	22-06-2008	12-52-12			Nieuwe plek 1 ^e broedsel, ringer Luc Smit / Renze Montsma
5.342.112	130	325			Adult vrouw eveneens angetroffen in de kast
5.342.113	126	251			Ring aangelegd 5.342.114
Warmenhuizen	30-06-2008	14-52-45			Prov.kast nr.518, ringer Fred Koning / Peter Spanenburg
5.403.569	258	345			Kast is nogal vervuild, kleine schoonmaak.
5.403.570	250	345			
5.403.571	227	315			
5.403.572	212	395			
5.403.574	225	355			
Groote Keeten	09-07-2008	14-23-41			Prov kast nr. 383, ringer Fred Koning / Peter Spanenburg
5.403.579	181	315			7 juni 1 ^e controle: 5 juv.(2-8 dgn.) + 1 ei.
5.403.580	160	270			29 juni 2 ^e controle: 4 juv.
5.403.581	188	340			
5.403.582	197	310			
't Zand-1 (NH kanaal)	01-07-2008	14-23-53			Prov kast nr.379
					1 juli, telefoon: 1 jonge kerkuil + ei
					Jonge kerkuil is inmiddels uitgevlogen.
't Zand-3 (K.Belkmerweg)	04-06-2008	14-33-25			Prov.kast nr. 9 ringer Fred Koning
5.403.556	192	340			Een 5 ^e jonge kerkuil is eerder dood op de grond onder de kast
5.403.557	222	310			gevonden.
5.403.558	232	340			De kast is enkele jaren geleden verplaatst door eigenaar naar
5.403.559	190	350			nissenloods achter op het erf.
Callantsoog (Uitlandseweg)	02-07-2008	14-43-41			Nieuwe plek 1 ^e broedsel. Ringer Fred Koning / Peter
5.403.574	220	345			Spanenburg
5.403.575	212	330			Kast is enkele jaren geleden door eigenaar zelf geplaatst .
5.403.576	218	315			Kast ernstig vervuild, jongen hebben verkleefde vleugelpunten.
					1 dode jonge kerkuil in de kast
					Contact persoon: Henk Post - Julianadorp.
Krabbendam	09-07-2008	14-52-44			Prov.kast nr. 628 ringer Fred Koning / Peter Spanenburg
5.403.583	223	275			7 juni 2008: 1 ^e controle, 6 jongen in de kast 5-12 dgn.
5.403.584	229	275			
5.403.585	216	230			
5.403.586	195	270			
5.403.587	199	255			
Schagen (Halerweg)	28-07-2008	14-43-24			Nieuwe plek, ringer Fred Koning / Peter Spanenburg
5.403.593	179	335			7 juli 2008 1 ^e controle. 2 volwassen kerkuilen in de kast + 3
5.403.594	195	340			jongen nog te klein om te ringen. Volwassen kerkuilen krijgen
					5.403.577 en 5.403.578
Tolke	11-07-2008	14-44-51			Ringer Fred Koning / Peter Spanenburg
5.403.588	268	320			Het broedsel bestond uit 4 jongen.
5.403.589	247	335			Op ringdatum 11 juli 2008, was de grootste reeds uitgevlogen
5.403.590	230	305			
Zwanenwater	17-07-2008	14-32-24			Prov. kast nr.7, ringer Fred Koning
5.403.566	-	300			18 mei, 5 juv. (Fred Koning)
5.403.567	-	315			Later wordt 5.403.568 dood gevonden
5.403.568	-	300			

Totalen, overzicht 2008

Dit jaar twaalf (12) broedgevallen tegen elf (11) vorig jaar. Totaal jonge kerkuilen 49, aantal geringd 40.

Zes (6) kerkuilen dood in en onder de kast. Geboorte gemiddelde 49/12=4,1